

Balans tar gärna emot signerade debattinlägg. Vi förbehåller oss rätten att redigera inkomna bidrag.

I juni 2005 sände Bokföringsnämnden ut en remiss om ett allmänt råd avseende *redovisning av företagsägda kapitalförsäkringar vars utfall ska betalas i pension*. Kommer nuvarande text att återfinnas i ett allmänt råd, får detta vittgående konsekvenser för företags redovisade resultat och ställning där sådana pensionslösningar finns. För en del företag riskerar den att medföra en felaktig redovisning, skriver **Stefan Engström**.

Auktor revisor **Stefan Engström** är verksam vid Sonora Revision AB.

Stefan Engström:

Pension vid kapitalförsäkring – är förpliktelser alltid sannolika?

I KORTHET – OCH NÅGOT FÖRENKLAT – kommer det allmänna rådet om *redovisning av företags kapitalförsäkring vars utfall ska betalas i pension* att innebära att det företag som t.ex. investerat överskottslikviditet i en kapitalförsäkring, samtidigt som denna ställts som pant för en pensionsutfästelse, ska ta upp kapitalförsäkringen till sitt anskaffningsvärde under rubriken *finansiella anläggningstillgångar* och inom linjen också redovisa denna som *ställd pant för eget pensionsåtagande*. Samtidigt ska under *avsättningar* redovisas värdet av pensionsåtagandet inklusive särskild löneskatt, vilket också medför att värdet på dessa poster ska återspeglas i resultaträkningen som *pensionskostnad* respektive *beräknad framtida löneskatt* med åtföljande resultat effekt¹ och påverkan på eget kapital. Det betyder att det allmänna rådet förordar en mer restriktiv syn på pensionsåtagandet än vad årsredovisningslagen stipulerar, enligt vilken det är tillräckligt att redovisa åtagandet som en ansvarsförbindelse.

Ovanstående innebär att ett företag som uppvisar en god likviditet och soliditet, får helt andra nyckeltalsutfall i och med tecknandet av en kapitalförsäkring som kopplas till en pensionsutfästelse. Resultatet påverkas därtill med omedelbar verkan av värdet på utfästelsen, med kanske en många gånger förödande verkan på det aktuella årets resultaträkning.

Upplägget blir allt vanligare i små företag där företagets försäkringskonsult rekommenderar det i skönmålade ordalag och talar sig mer än varm för kapitalförsäkringars ekonomiska frälsningsförmåga. För att också göra kapitalförsäkringen oåtkomlig för företagets fordringsägare vid ett framtida eventuellt debacle, så pantsätts denna till förmån för en pensionsutfästelse till företagets ägare. Med anledning av de tilltagande försäljningsansträngningarna av kapitalförsäkringar, så är ett allmänt råd som rör redovisningen av dessa och pensionsutfästelser mer än välkommet. Men frågan är om Bokföringsnämnden inte förbisett en mycket viktig faktor som gör att det allmänna rådet riskerar att få en felaktig utformning i många vanligt förekommande fall.

Antag att ett företag väljer att teckna en kapitalförsäkring som sedan pantsätts för en pensionsutfästelse till någon eller några av

företagets anställda som inte är ägare eller på annat sätt i företagsledande ställning. I så fall kommer redovisningen att bli korrekt om företaget väljer att följa det framtida allmänna rådet. Men i det fall pensionsutfästelsen istället avser ägaren eller ägarna i t.ex. ett litet aktiebolag, så *riskerar* redovisningen enligt det allmänna rådet att bli missvisande.

Bakgrunden till detta är att när ägaren eller ägarna i det lilla aktiebolaget önskar avsluta sitt engagemang i bolaget i samband med deras pensionering, så kommer detta att ske genom att bolaget försäljs eller att bolaget lägger ned alternativt på något sätt avyttrar verksamheten. Om bolaget *säljs* så kommer en köpare med absolut största sannolikhet kräva att pensionsutfästelsen makuleras av både administrativa skäl och för att undanröja risken att kapitalförsäkringen tappar i värde så att den ej kommer att täcka pensionsutfästelsen. Säljarna kommer inte heller att vara svåra att övertala då köpeskillingen därmed i motsvarande mån blir större. Samtidigt *kan* det, genom det sparade utdelningsutrymme² som aktieägarna kan räkna sig tillgodo, vara så att kapitalvinstbeskattningen blir lägre än den inkomstskatt och den särskilda löneskatt som ska betalas vid utbetald pension.

Om bolaget inte säljs utan istället *lägger ned* eller *avyttrar* själva verksamheten så att ägarbilden till bolaget förblir oförändrad, uppstår frågan vad ägaren eller ägarna kommer att vidta för åtgärder med det verksamhetslösa bolaget. Ett troligt alternativ är att ägarna väljer att utnyttja det sparade utdelningsutrymme som nedbringar den skatt som utgår vid utdelning och kapitalvinst och därför låter likvidera bolaget. Det absolut sämsta alternativet är att låta kapitalförsäkringen falla ut och finansiera direkt pensionen eftersom det utfallande beloppet för bolaget utgörs av beskattat kapital medan utbetald pension och särskild löneskatt är avdragsgilla kostnader som dock ej kan utnyttjas eftersom någon skattepliktig intäktsgenererande verksamhet ej längre bedrivs. Därtill kommer att bolaget måste hållas vid liv under utbetalningsperioden, vilket onödigtvis försäkringen administrativt kostnader. Detta gör det *osannolikt* att ägarkretsen kommer att göra anspråk på pensionsutbetal- ▶

ningar då nettobehållningen av dessa därmed blir lägre än om bolagets kapital överförs till ägarna på annat sätt. Slutsatsen är därför att det kommande allmänna rådet inte medför en korrekt redovisning av pensionsförpliktelser i ett fall som ovan.

Som bekant delas förpliktelser upp i tre kategorier. Som *skulder* redovisas sådana händelser som är säkra till belopp och förfallotidpunkt och som vid infriandet förväntas medföra ett utflöde av ekonomiska resurser. Som *avsättningar* redovisas sådana förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias. Som *ansvarsförbindelser* redovisas förpliktelser som är osannolika att de kommer att infrias.

Därmed kan slutsatsen dras att det tilltänkta allmänna rådet kommer att medföra att balansräkningen kan komma att åter spegla en osannolik skuld som om den vore sannolik. Detta kommer att påverka omvärldens syn på bolaget på ett obefogat pessimistiskt sätt jämfört med om pensionsförpliktelserna skulle ha redovisats som en *ansvarsförbindelse*. Att kapitalförsäkringen pantsatts för denna förpliktelse visas genom att den redovisas som *ställd pant* men påverkar i övrigt inte redovisningen av själva pensionsutfästelsen, varför omgivningen inte kan bli vilseledd i händelse av ett framtida obestånd.

Det finns med andra ord inget skäl till att en pensionsutfästelse i fall som ovan ska tas upp som avsättning och därmed kostnadsföras med åtföljande negativ påverkan på resultatet och den ekonomiska ställningen. En sådan redovisning kommer därtill att medföra att resultat- och balansräkningen påverkas i motsatt riktning den dag då pensionsutfästelsen makuleras. En sådan makulering skulle dessutom kunna ske under ett år då verksamhetens resultat

har drabbats av stora förluster, vilket därmed kommer att möjliggöra att förlusterna döljs och onödigtvis vilseleder en utomstående som är intresserad av att följa bolagets resultatutveckling.

Mot ovanstående bakgrund är det viktigt att Bokföringsnämnden ändrar texten i sitt kommande allmänna råd så att en pensionsförpliktelse endast får redovisas som en sådan om en sannolikhetsprövning först gjorts och att denna givit vid handen att det är säkert eller sannolikt att pensionsförpliktelserna också ska infrias. Visar det sig att det är osannolikt att den kommer att infrias, ska den istället redovisas som en ansvarsförbindelse. I annat fall finns det stor risk att t.ex. pensionsförpliktelser till styrelse och ägare i små företag kommer att makuleras under dåliga tider och på nytt utfärdas under goda tider, något som i avsevärd grad kommer att försvåra möjligheten att under åren bedöma företaget efter dess egna kvaliteter. ■

Fotnoter

- 1) Kostnadsbelastningen är ej avdragsgill då det är en beräknad pensionskostnad som ej är tryggad enligt lag (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.
- 2) Från 1 januari 2006 trädde nya bestämmelser ikraft som påverkar skatten vid utdelning och kapitalvinst som innebär både en lättning och en skärpning av beskattningen jämfört med tidigare regler. Det går inte att generellt uttala sig om skattebelastningens storlek då denna styrs av de individuella förutsättningar för en skattelättnad som gäller varje aktieägare i ett fåmansföretag.